

2023 10 02 SIĘ DZIEJE!!

Refleksje Honorowego Prezesa Towarzystwa Elektrowni Wodnych *with a little help from my friends*¹

MOTTO:

Nie możemy liczyć na jakąś ciemną energię podobną do tej, która jest odpowiedzialna za rozszerzanie się Wszechświata od chwili jego powstania, czyli od Wielkiego Wybuchu, ale możemy i powinniśmy wyzwolić w naszym środowisku energię inicjującą rozwój energetyki wodnej.

Już październik. Czas szybko upływa, jeszcze kilkanaście dni i spotkamy się we Wrocławiu na Polskiej Konferencji Hydroenergetycznej HYDROFORUM'2023. Program konferencji jest bardzo bogaty, można się z nim zapoznać na naszej stronie internetowej www.tew.pl, tam też znajdziemy informacje o debacie panelowej, podczas której chcielibyśmy zastanowić się nad perspektywami rozwoju energetyki szczytowo – pompowej w Polsce². Pakiet pięciu tematów, które chciałbym poruszyć podczas debaty, zamieściłem już we wcześniejszym odcinku *SIĘ DZIEJE*³, a w poprzednim odcinku⁴ omówiłem szczegółowo temat nr 1. Dzisiaj chciałbym podzielić się moimi refleksjami na temat przyjętych rozwiązań legislacyjnych, które decydują o przyszłości aktualnie eksploatowanych elektrowni wodnych, w tym w szczególności elektrowni szczytowo – pompowych i o rozwoju tego segmentu energetyki. Celowo nie piszę o „dalszym rozwoju”, bo od 1983 r., to jest od przekazania do eksploatacji elektrowni szczytowo – pompowej Żarnowiec (40 lat temu) i od 1997 r. po uruchomieniu elektrowni szczytowo – pompowej Niedzica (26 lat temu, z tym że proces inwestycyjny rozpoczął się prawie 30 lat wcześniej w 1968 r.), nie można mówić o jakimkolwiek rozwoju energetyki szczytowo – pompowej w Polsce. Były co prawda pewne nieśmiałe inicjatywy podjęcia prac nad projektami budowy kolejnych elektrowni szczytowo – pompowych, jednak niestety nie przyniosły one pozytywnych rezultatów. Najdalej zaawansowane prace zostały przeprowadzone przy rozpoczętej już budowie ESP Młoty⁵, jednak jak dotychczas po 45 latach bez końcowego efektu.

Nasze środowisko już od ponad 10 lat wskazuje na konieczność tworzenia długoterminowych magazynów energii w oparciu między innymi wykorzystanie pojemności energetycznych zbiorników elektrowni wodnych zbiornikowych, w których byłaby możliwość magazynowania prawie 90 GWh energii⁶, gdyby nie to, że no właśnie: „*gdyby*”! W okresie tych dziesięciu lat można było pokonać wiele progów i barier, aby wyzwolić przynajmniej 10 – 20% tych możliwości, co dałoby pojemność magazynową z nadmiarem wystarczającą na dzień dzisiejszy i na najbliższą przyszłość. „*Gdyby*” okazało się od nas silniejsze. Brak długofalowej polityki energetycznej, w tym przede wszystkim zbyt powierzchowne prowadzenie analiz zmian, jakie zachodzą w transformacji energetycznej, i niedocenywanie dynamiki tych zmian, odbija się czkawką w wielu segmentach systemu elektroenergetycznego. Nie ominęło to niestety

¹ Ten fragment może kojarzyć się z tytułem utworów Beatelsów (<https://www.youtube.com/watch?v=0C58ttB2-Qg>). *Może i dobrze, że się kojarzy.*

² Debata „Energetyka szczytowo – pompowa i jej dylematy” odbędzie się w pierwszym dniu konferencji, 25 października 2023 r.

³ 2023 09 09 SIĘ DZIEJE

⁴ 2023 09 20 SIĘ DZIEJE

⁵ O historii tego projektu i ostatecznym efekcie prowadzonych prac piszemy (Mariusz Lewandowski, Stanisław Lewandowski, Janusz Steller, Katarzyna Trojanowska) w artykule opublikowanym w czasopiśmie Energetyka (lipiec'2023): „*Uwarunkowania , potrzeby i kierunki rozwoju elektrowni szczytowo – pompowych w Polsce*”.

⁶ Potencjalne możliwości magazynowania energii w krajowej energetyce wodnej. Adam Adamkowski, Mariusz Lewandowski, Stanisław Lewandowski. Polska Konferencja Hydroenergetyczna '2013 r.

segmentu energetyki wodnej, której marginalny udział w systemie mocy zainstalowanej w zasadzie wypchnął ją poza horyzont zainteresowań gospodarki energetycznej i biznesu. W wyścigu inwestorów o uzyskiwanie szybkich efektów zainteresowanie budową elektrowni wodnych, a nawet głęboką modernizacją istniejących obiektów, musiało zmaleć lub wręcz zaniknąć w zderzeniu z krótkimi czasami trwania budowy farm fotowoltaicznych i wiatrowych. Podobnie sytuacja wygląda w segmencie magazynowania energii. I tutaj czas instalacji magazynów elektrochemicznych jest nieporównywalnie krótszy od czasu budowy elektrowni wodnej zbiornikowej czy elektrowni szczytowo – pompowej.

Żeby osiągnąć zrównoważony rozwój na każdym etapie trwania transformacji energetycznej, trzeba działać perspektywnie tworząc takie mechanizmy, które przyniosą w długiej perspektywie czasowej zamierzony efekt bez konieczności stosowania terapii szokowej. Inwestorów nie interesuje to, czy ich działanie przyniesie długofalową korzyść gospodarce energetycznej, ich interesuje wskaźnik rentowności inwestycji i czas zwrotu nakładów przy zachowaniu stabilnych reguł jej użytkowania. Długofalowe planowanie z uwzględnieniem skali całej gospodarki, a nie jednego tylko przedsięwzięcia inwestycyjnego, to powinna być rola prowadzonej przez rząd polityki gospodarczej, która polega na tworzeniu takich mechanizmów, które w sumie przyniosą określony efekt, jakim jest bezpieczeństwo energetyczne. I dodatkowo jeszcze będzie miało na uwadze zachowanie maksymalnego dobrostanu środowiska przyrodniczego kraju. Jest to szczególnie trudne w warunkach dynamicznie zachodzących zmian klimatycznych na naszym globie.

Tym bardziej powinniśmy się wnikliwie przyglądać wprowadzanym zmianom w nowelizowanych aktach prawnych, które w większym i mniejszym stopniu wpływają na aktualny status energetyki wodnej oraz na potencjalne warunki jej rozwoju. Dlatego też chciałbym abyśmy podczas debaty panelowej zastanowili się nad tym:

Czy aktualne rozwiązania legislacyjne są przyjazne dla rozwoju energetyki szczytowo – pompowej? Jakie należałoby proponować zmiany w przepisach prawa, żeby przekonać potencjalnych inwestorów do budowy elektrowni szczytowo – pompowych?

Najkorzystniej byłoby oczywiście inicjować potrzebę zmian zapisów w aktach prawnych, podając twarde argumenty przemawiające za koniecznością wprowadzenia proponowanych zmian. Wiem, że to trudne i wymaga szczególnego zaangażowania. Osobiście wolę raczej analizować i opiniować sens wprowadzanych zmian. Konstruktwna krytyka jest bardzo potrzebna i ważna. Powinna być wsparta twardą argumentacją i konkretną propozycją zmian przedkładanych do konsultacji zapisów, inaczej bowiem nie będzie to krytyka a „krytykanctwo”. Jeżeli do opiniowania aktów prawnych mamy profesjonalne podejście, to uważam, że naszym obowiązkiem jest branie udziału w konsultacjach wprowadzanych i nowelizowanych przepisów, aczkolwiek zdaję sobie sprawę z trudności, jakie się z tym wiążą, zwłaszcza dotyczy to ograniczeń czasowych⁷, ale nie tylko.

Otoczenie prawne branży oze, w tym oczywiście jej segmentu energetyki wodnej, uległo w ostatnim okresie licznym i znaczącym zmianom. Dotyczy to w szczególności dużej nowelizacji prawa energetycznego oraz wprowadzenia głębokich zmian w ustawie o oze, a także istotnych regulacji procesu inwestycyjno-budowlanego, w tym specustawy o elektrowniach szczytowo - pompowych.

⁷ Należy przy tym zauważyć, że wspomniane ograniczenia czasowe wynikają nie tylko z wielości zadań wykonywanych przez potencjalnych recenzentów, ale też z „przypadkowego” przekazywania przez ustawodawcę aktów prawnych do konsultacji tuż przed świętami kościelnymi i państwowymi, ustanawiania dwutygodniowych terminów - najczęściej z uwzględnieniem długich weekendów - na analizę aktów liczących pół tysiąca artykułów. Ostatnio ustawodawcy wpadli na inny pomysł aby specjalnie nie przejmować się terminami i oto mamy jak nigdy dotąd „nadpodaż” aktów prawnych zgłaszanych jako projekty poselskie niewymagające konsultacji.

Zmiany te dotyczyły:

- stworzenia przyjaznego otoczenia regulacyjnego do budowy elektrowni szczytowo - pompowych i uznania ich budowy za inwestycje celu publicznego,
- spółdzielni energetycznych
- klastrów energii
- systemu aukcyjnego
- wsparcia inwestycyjnego
- systemów wsparcia FIT/FIP
- gwarancji pochodzenia

Zastanawiałem się, analizując wprowadzone zmiany w tych aktach prawnych, czy w ogóle wychodzą one naprzeciw problemom, z jakimi mierzy się duża i mała energetyka wodna, a jeżeli tak, to w jaki sposób wprowadzone zmiany oddziałują na energetykę wodną.

Warto pochylić się nad praktycznym znaczeniem wprowadzonych zmian w aspekcie ich wpływu na aktualną sytuację ekonomiczną i możliwości modernizacji majątku produkcyjnego oraz budowy nowych elektrowni wodnych. Warto poszukać odpowiedzi na pytania:

- *Jakie szanse otwiera przed energetyką wodną możliwość stosowania cable – pooling i linii bezpośredniej?*
- *Jakie dodatkowe wartości wnosi nowa definicja hybrydowych instalacji oze?*
- *Czy zmieniony mechanizm wsparcia operacyjnego stanowi wystarczające rozwiązanie mogące mieć wpływ na zainteresowanie inwestorów tym segmentem energetyki?*
- *Jak powinna być wyceniana usługa magazynowania energii w aspekcie wprowadzenia nowej definicji magazynu energii?*
- *Jak powinna być zdefiniowana przygotowywana do wprowadzenia przez PSE usługa elastyczności urządzeń wytwórczych?*
- *Czy jest możliwość i zasadność uczestniczenia właścicieli elektrowni wodnych i mini elektrowni szczytowo - pompowych w klastrach energii i spółdzielniach energetycznych?*
- *Jakie perspektywy otwierają się przed mini energetyką szczytowo - pompową po wdrożeniu nowych zasad funkcjonowania Rynku Bilansującego?*
- *Jakie „pozytywne” efekty dla małej energetyki wodnej przyniesie zmiana obowiązku zakupu zielonej energii w roku 2014?*

Dlatego też chciałbym, abyśmy w kolejnych etapach dyskusji panelowej zastanowili się na tym:

- *Czy aktualny system rozliczeń elektrowni szczytowo - pompowych za usługi świadczone dla systemu elektroenergetycznego jest wystarczający, tzn. pozwalający na uzyskanie rentowności użytkowania tych elektrowni? Jak w związku z tym zmiany powinny zostać wprowadzone w systemie rozliczeń i jakie usługi ewentualnie powinny dodatkowo znaleźć się w ofercie, żeby uzyskać efekt podwyższonej zdolności produkcyjnych elektrowni szczytowo - pompowych, w tym zdolności magazynowania energii i podwyższenia elastyczności pracy systemu elektroenergetycznego?*
- *Czy w systemie energetyki rozproszonej udział mini elektrowni szczytowo - pompowych, o parametrach odpowiednio dobranych dla potrzeb bilansowania lokalnych systemów elektroenergetycznych, jest technicznie i ekonomicznie uzasadniony?*
- *Czy jest zasadne przywrócenie zdolności magazynowych elektrowni wodnych zbiornikowych dla celów wykorzystania ich zdolności regulacyjnych w części akceptowalnej społecznie i z uwzględniającej uwarunkowania zrównoważonego rozwoju, a jeżeli tak, to jak ta procedura powinna zostać przeprowadzona?*

Chciałbym jeszcze raz podkreślić, i będę to powtarzać do znudzenia, **energetyka wodna, w tym w szczególności elektrownie szczytowo - pompowe duże i małe oraz elektrownie zbiornikowe, stoi przed wielką szansą rozwoju. Nie prześpijmy tej szansy.**